

Konstruktivistisia tulkintoja marginalisaatiosta ja aikuisten parissa tehtävästä sosiaalityöstä

Arja Jokinen, Suvi Raitakari & Johanna Ranta

Marginalisaatioon liittyvät kysymykset ovat sosiaalityön ja yhteiskuntatieteiden ydinteemoja, sillä ”sosiaalityö on aina tavalla tai toisella osa marginaalia” (Juhila 2002, 7). Marginalisaation keskeiset teemat, kuten ihmisten elämäntilanteiden erilaisuus ja eriarvoisuus, ovat aina läsnä yhteiskuntapoliittisissa keskusteluissa ja saavat erilaisia sisältöjä kontekstista ja ajasta riippuen. Kulloinkin ajankohtaisiksi määritellyt marginalisaatiokysymykset ja tavat lähestyä niitä ovat sidoksissa aikaan ja paikkaan – ne muotoutuvat aina vuorovaikutuksessa sekä suhteessa yksilöllisiin elämäntilanteisiin että yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. Esimerkiksi tätä kirjoittaessamme koronapandemia on kestänyt yli kaksi vuotta. Sen aikana mediassa on nostettu yhteiskunnalliseen keskusteluun muun muassa pandemian sosiaaliset seuraukset, kuten kotiin eristäytyneiden ihmisten elämäntilanteet, yksinäisyyden kokemukset ja kasvavat ruokajonot. Esillä ovat olleet myös muut, jo pitkään Suomessa ajankohtaisiksi määritellyt marginalisaatioon kietoutuvat teemat, esimerkiksi sukupolvelta toiselle kasautunut huono-osaisuus, pitkäaikaisasunnottomuus ja päihderiippuvuudet. Marginaalisuus on aina olemassa yhteiskunnallisessa ja kulttuurisessa todellisuudessamme, sillä vain suhteessa siihen on olemassa se, minkä kulloinkin ymmärrämme tavallisuudeksi, tavanomaiseksi, normaalliseksi, hyväksyttäväksi, ihmisarvoiseksi ja valtavirraksi. Neuvottelut marginaalin ja tavallisen rajasta rakentavat yhteiskunnan,

yhteisöjen ja yksilöiden moraalista järjestystä eli ymmärrystä siitä, miten asiat ovat tai niiden tulisi olla. (Jokinen ym. 2004.)

Edellinen sosiaalityön tieteellinen kokoomateos marginalisaation kysymyksistä julkaistiin 20 vuotta sitten, jolloin ilmestyi teos *Marginaalit ja sosiaalityö* (Juhila ym. 2002). Sosiaalityön ja marginalisaation tutkimus on kahdessakymmenessä vuodessa lisääntynyt ja kehittynyt merkittävästi. Samalla yhteiskunnalliset olosuhteet, palvelujärjestelmä ja sosiaalityön käytännöt ovat monin tavoin muuttuneet. Marginalisaatiokysymykset ovat kuitenkin sosiaalityön arjessa edelleen hyvin ajankohtaisia. Niiden voidaan sanoa jopa monimutkaistuneen, mikä tekee tärkeäksi koota samaan teokseen marginalisaatiota ja sosiaalityötä koskevaa tutkimustietoa ja päivittää sitä tähän päivään.

Kirsi Juhila on yksi kaksikymmentä vuotta sitten ilmestyneen kokoomateoksen toimittajista. Jo sitä ennen ja varsinkin sen jälkeen Juhila on Tampereen yliopiston sosiaalityön professorina toimiessaan edistänyt merkittävästi sosiaaliseen konstruktionismiin perustuvaa marginalisaatiotutkimusta sekä Suomessa että kansainvälisesti. Me, Kirsi Juhilan kollegat, koimme tärkeäksi juhlistaa hänen 60-vuotismerkkipäiväänsä tällä kokoomateoksella ja tehdä näkyväksi Juhilan merkitystä marginalisaation ja sosiaalityön konstruktionistiselle tutkimukselle.

Juhila on tutkinut erityisesti aikuisten parissa tehtävää sosiaalityötä, johon myös tämän teoksen sisällöt painottuvat. Aikuisuuden ja marginalisaation väliset jännitteet ovat läsnä aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön arjessa monin tavoin. Aikuissosiaalityössä kohdataan usein muun muassa tilanteita, joissa aikuisuuden odotuksiin vastaaminen on vaikeaa tai mahdotonta esimerkiksi työttömyyden, sairauksien, elämäntilanteiden tai päihteiden käytön vuoksi (Juhila 2008). Siten myös tutkimuksen kohteeksi määrittyvät aikuiselämän haavoittavat ja

huolenpitoa edellyttävät elämäntilanteet. Aikuissosiaalityössä toimitaan usein suhteessa siihen, mitä pidetään oletettavana ja hyväksyttävänä aikuisuutena. Tämän vuoksi myös aikuisuuden kulttuuristen odotusten reflektointi on sosiaalityössä keskeistä. (Raitakari & Juhila 2011.)

Suomessa on tehty viime vuosina eri tavoin teoreettis-metodologisesti virittyneitä tutkimuksia aikuisten parissa tehtävästä sosiaalityöstä (esim. Lindh ym. 2018; Pohjola ym. 2019; Matties ym. 2021). Toimittajina halusimme rakentaa sisällöllisesti rikkaan teoksen, joka avaa moniulotteisesti aikuissosiaalityön ja marginalisaation kysymyksiä konstruktivistiseen tutkimukseen sijoittuvien käsitteiden ja metodien avulla. Rajaus sulkee ulkopuolelleen monia tärkeitä ja kiinnostavia sosiaalityötä ja marginalisaatiokysymyksiä käsitteleviä tutkimuksia, jotka eivät perustu sosiaaliseen konstruktionismiin.

Toivomme teoksen rikastuttavan entisestään monipuolista aikuissosiaalityön tutkimusta ja tuottavan tietoa siitä, kuinka marginaalisuus ja aikuissosiaalityö tulevat kulttuurisesti ja institutionaalisesti tulkituiksi, neuvotelluiksi ja tehdyiksi vaihtuvissa vuorovaikutuksellisissa konteksteissa. Teos tekee näkyväksi marginalisaatioon liitettyjä yhteiskunnallisia stereotyyppioita sekä ajattelutapoja ja antaa välineitä kategorisoivien ongelmanmäärittelyjen kriittiselle tarkastelulle. Teoksen tavoitteena on herättää keskustelua ja ajattelua ja kutsua kriittiseen itsereflektioon erityisesti käytetyistä käsitteistä ja kategorioista sekä niihin kytkeytyvästä vallankäytöstä.

Juhlakirjaluonteestaan huolimatta teos on yhtenäinen ja tutkimuksellinen kokonaisuus, jossa tuotetaan ajankohtaista tietoa marginalisaatiosta. Teos painottuu aikuisten parissa tehtävään sosiaalityöhön sekä sen käytäntöihin ja kohderyhmiin. Teoksessa liikutaan usein vähälle huomiolle jäävän yhteiskunnan normeista poikkeavan “marginaalisen aikuisuuden” ja margi-

naaliasemassa eläville aikuisille suunnattujen palveluiden, kuten asunnottomuus-, päihde-, mielenterveys- ja aikuissosiaalityön, kentässä. Lisäksi siinä tarkastellaan ajankohtaisia marginalisaatioon liittyviä yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden seurauksia. Teos sisältää paitsi käsitteellisiin tarkasteluihin painottuvia tutkimuspuheenvuoroja (osa I) myös empiriaan kiinnittyviä pienoistutkimuksia (osa II). Luvuissa liikutaan sekä menneessä että nykyisessä ajassa ja reflektoidaan ja pohditaan marginalisaatioon liittyvää käsitteistöä ja kulttuurisia olettamuksia.

Tämän teoksen potentiaalinen kirjoittajajoukko olisi ollut todella laaja, sillä Kirsi Juhila on tehnyt vuosien varrella yhteistyötä hyvin suuren tutkijajoukon kanssa. Yhteen teokseen mahtuu kuitenkin vain rajallinen joukko kirjoittajia, joten mukana on ainoastaan pieni osa yhteistyökumppaneista tutkijanuran eri vaiheilta. Teoksen kirjoittajien tutkimusteemat ovat heidän uriensa aikana kytkeytyneet tavalla tai toisella marginalisaatioon ja (aikuis)sosiaalityöhön konstruktionistisesta näkökulmasta. Osa kirjoittajista on tehnyt Juhilan kanssa vuosia tai vuosikymmeniä tiivistä yhteistyötä erinäisissä tutkimushankkeissa. Osalle hän on tai on ollut väitöskirjatyön ohjaaja tai kollega. Osa kirjoittajista on puolestaan opiskellut yhdessä hänen kanssaan “kielellisen kääntein” mukanaan tuomia uusia metodologisia aatteita ja metodisia sovelluksia 1980- ja 1990-luvun taitteessa toimineessa “metodipiirissä”. Kirjoittajajoukossa painottuvat nykyiset, tiiviit tutkimusyhteistyösuhteet ja erityisesti MARGI-tutkimusryhmässä hänen kanssaan työskentelevät sosiaalityön tutkijat.

Lukuisten kansainvälisten julkaisujen lisäksi Juhila on kirjoittanut ja toimittanut useita suomenkielisiä sosiaalityön oppikirjoja, joilla on ollut suuri merkitys uusien sosiaalityöntekijöiden kouluttamisessa Suomessa. Esimerkiksi teos *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja*

paikat (2006) toimi vuosia valtakunnallisena sosiaalityön pääsykoekirjana. Samoin teos *Aika, paikka ja sosiaalityö* (2018) kuuluu sosiaalityön opiskelijoiden ja tutkijoiden peruslukemistoon. Halusimme toimittajina jatkaa suomenkielisten sosiaalityön oppikirjojen merkitystä korostavaa perinnettä ja päädyimme siksi kokoamaan suomenkielisen teoksen. Teos on kirjoitettu sosiaalialan, sosiaalityön ja muiden yhteiskuntatieteiden opiskelijoille, tutkijoille ja ammattilaisille. Se sopii kaikille sosiaalityöstä, marginaalisuudesta ja konstruktionistisesta metodologiasta kiinnostuneille.

Marginaalisuus sosiaalisena konstruktiona

Marginaalit ja marginalisaatio ovat voimakkaita, kompleksisia ja arvolatautuneita käsitteitä. Siksi on keskeistä reflektoida sitä, miten kulloinkin määrittelemme marginaalit, millä perusteella puhumme marginaaleista tai ketkä sinne asetamme ja miksi. Marginalisaatio ja sen kautta syntyvä marginaalisuus voidaan ymmärtää monin tavoin. Marginaalisuus voidaan mieltää laajaksi käsitteeksi, joka saa erilaisia merkityksiä lähestymistavasta riippuen (esim. Helne 2002; Juhila ym. 2002; Pohjola 2016). Konstruktionistisesta näkökulmasta se liitetään yleisesti ymmärrykseen *rajoista*: raja syntyy suhteessa kulloinkin vallitsevaan ja normaalina pidettyyn, johon nähden joku tai jokin on erilainen, sivussa tai reunalla.

Marginaalisuutta voidaan lähestyä yhteiskunnan valtakuksen ja siitä kaukana olevan yhteiskunnallisen reunan välisenä jännitteenä (Helne 2002). Marginaalisuuden käsite antaa kuitenkin tilaa myös sellaiselle lähestymistavalle, jossa asioita lähestytään marginaaliin määritetyn ihmisen omilla ehdoilla, hänen merkitysantojensa kautta (Juhila 2004; 2006, 104). Kuinkin meistä voi olla marginaalissa jonkin asian, esimerkiksi va-

rallisuuden, suhteen ja samaan aikaan kiinnittyä valtavirtaan toisen ilmiön, kuten koulutustason, näkökulmasta, jolloin raja marginaalin ja ei-marginaalin välillä muuttuu joustavaksi ja hämäräksi. Marginaalisuuteen voi sisältyä myös positiivista erotautumista ja omannäköisen elämänprojektin ja identiteetin rakentamista. Marginaalin rajan tuottaminen voi olla joillekin tietoinen valinta, mutta rajan yli voidaan myös ajautua. Lisäksi marginaaliin voi tulla työnnetyksi tai sieltä voi tulla vedetyksi pois.

Marginaalisuus voidaan ymmärtää tietynä *paikkana* ja *tilanteena*, jossa ihminen on. Kyseessä voi olla fyysinen paikka, kuten majoittuminen tilapäisasumisyksikköön, ruumiillinen paikka, kuten sairastava keho, tai symbolinen paikka, kuten työttömän yhteiskunnallinen asema. (Juhila 2006, 105; 2018, 15.) Se voi myös olla paikattomuutta, oman paikkansa etsimistä tai elämistä omassa arjessaan. Juhila on teksteissään (esim. 2002; 2006) jäsentänyt sosiaalityön ja marginaalin välistä suhdetta ja sen eri ulottuvuuksia. Hän toteaa (2002, 13):

Kuten sanottua sosiaalityön ydintematiikkaan kuuluu suhde marginaaleihin, joten tämän suhteen ulottuvuuksia on syytä reflektoida eri näkökulmista. Näitä mahdollisia ulottuvuuksia ovat integroiva, toiseutta tuottava sekä osallistuva ja osallistava sosiaalityö.

Juhilan vuosikymmenten takaiset tekstit marginalisaation ulottuvuuksista ovat edelleen ajankohtaisia. Integroiva suhde lähtee ajatuksesta, että marginaalissa, yhteiskunnan reunalla ja laidalla, olevia ihmisiä tulee ”vetää” keskukseen eli valtavirtaan esimerkiksi työn ja opiskelun kautta. Toiseutta tuottava suhde muistuttaa siitä, että marginaaleihin, ”toisiin”, kohdistuva puhe ja toiminta – kutsuttiin ”toisia” sitten syrjäytyneiksi, huono-osaisiksi,

köyhiksi, riskiryhmäksi tai vaikkapa alaluokaksi tai -kulttuuriksi – on väistämättä itse osallinen kuvaamassaan ilmiössä ja tuottamassa sitä. Tämä havainto asettaa sosiaalityön tutkimukselle ja käytännölle vaativan eettisen kysymyksen: kuinka puhua ja kirjoittaa marginaalista tai toimia marginaalissa niin, ettei tule vahvistaneeksi epäluuloja, stigmaa, pelkoja ja kontrollitoimia heitä kohtaan, jotka poikkeavat ”meistä”, tavallisiksi kategorisoiduista. Osallistuvassa ja osallistavassa sosiaalityössä tavoitteena on ylittää edellä kuvattu kahtiajako ja asettua marginaaliin, yhteiskunnan reunamille määrittävien ihmisten kumppaniksi ja kanssakulkijaksi. Osallistuvan ja osallistavan sosiaalityön ulottuvuus heijastelee sosiaalityön perinteistä missiota parantaa marginaaliin asemoitujen, sinne työnnettyjen ja sinne itsensä määrittävien ihmisten yhteiskunnallista asemaa ja hyvinvointia sekä heidän ”äänensä” kuulumista päätöksenteossa ja rakenteellisissa (palvelu)ratkaisuisa. (Juhila 2002.)

Marginalisaatiotutkimus on paitsi yksilöllisten elämäntilanteiden ja palvelujärjestelmän myös laajemmin yhteiskunnan tutkimusta. Tutkimalla marginaalia teemme näkyväksi myös vallitsevaa yhteiskuntaa sekä sen kansalaisilleen asettamia odotuksia, oikeuksia ja velvollisuuksia. Marginalisaatiotutkimus tarjoaa monenlaisia näkökulmia esimerkiksi sen tarkastelemiseen, millaisen elin- ja toimintaympäristön sekä merkitysten ja arvojen maailman kulloinenkin yhteiskunta tarjoaa ihmisille, jotka tunnistavat tavalla tai toisella olevansa erilaisia suhteessa normitettuun tavallisuuteen tai joiden muut tulkitsevat olevan etäällä kulttuurisesti määritellyistä ihannekansalaisen odotuksista ja hyvinvointia tuottavista resursseista. Vaikka marginalisaatiotutkimuksen voidaan ajatella tulkitsevan marginaalia ja marginaalisuutta, se kertoo samaan aikaan tarinaa siitä, keitä ”me” yhteiskunnan keskuksessa olemme ja millaisen yhteiskunnan ”me” olemme rakentaneet aikojen kuluessa.

Kirjan rakenne

Käsillä oleva teos jakautuu sisällöllisesti kahteen osaan. Ensimmäinen osa, “Konstruktionistisen marginalisaatiotutkimuksen käsitteellisiä ja metodologisia paikannuksia”, esittelee sosiaalisen konstruktionismin ja siihen perustuvan marginalisaatiotutkimuksen perusfilosofiaa ja ajassa muuntuvaa käsitteistöä. Toinen osa, “Sosiaalityön tutkimuksen empiirisiä näkökulmia marginalisaatioon”, puolestaan tarjoaa empiirisiä esimerkkejä sosiaaliseen konstruktionismiin perustuvan marginalisaatiotutkimuksen soveltamisesta ajankohtaisten ilmiöiden ymmärrettäväksi tekemisessä.

Kirjan ensimmäinen osa lähtee liikkeelle Arja Jokisen, Suvi Raitakarin ja Eero Suonisen metodologisella ja käsitteellisellä johdantotekstillä, jossa paikannetaan konstruktionistisen tutkimussuuntauksen alkutaivalta Suomessa ja sen merkitystä marginalisaation ja sosiaalityön käytäntöjen tutkimuksessa. Lisäksi luvussa kuvataan niitä keskeisiä käsitteitä ja metodisia työkaluja, joita konstruktionistinen lähestymistapa on tuonut marginalisaation ja sosiaalityön tutkimiseen. Samalla luku hahmottaa Kirsi Juhilan merkittävää roolia aihealueen tutkimisessa ja kehittämisessä. Marjo Kurosen kirjoittamassa toisessa luvussa tehdään käsitteanalyysiä marginalisaation ja haavoittuvuuden käsitteistä. Luvussa tarkastellaan erityisesti sitä, miten haavoittuvuus suhteutuu marginalisaation käsitteeseen sosiaalityössä ja miten nämä käsitteet linkittyvät sukupuoleen, naiseuteen ja nais erityisten palveluiden tarpeeseen. Käsitteellisiä ja metodologisia pohdintoja jatkaa Tarja Pösön teksti, jossa palataan vuosien takaiseen pyrkimykseen purkaa olettamusta sosiaalisten ongelmien itsestään selvästä ja tulkitsijoista riippumattomasta luonteesta. Luvussa käytetään esimerkkinä hallinnollista kategoriaa “kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset”, jonka voidaan nähdä paitsi sulkevan sisäänsä myös häivyttävän ja ohittavan

olennaista tietoa sosiaalityön käytännöissä kohdattavista ongelmista.

Aino Ritala-Koskinen pohtii neljännessä luvussa kriittisesti sitä, millainen kuva yksin asuvien aikuisten kategoriasta on tutkimusten pohjalta rakentunut. Teksti jäsentää yksin asuvien aikuisten yhteiskunnallista paikkaa ja tarkastelee, mitä marginaalisuus heidän elämäntilanteissaan perhe- ja asumispolkujen näkökulmista tarkasteltuina tarkoittaa. Samalla teksti pyrkii määrittelemään uudelleen melko kapeasti ymmärrettyä yksin asuvien aikuisten kategoriaa. Suvi Holmberg lähestyy luvussaan marginaaliin asemoitumista päivittäisen arjen näkökulmasta. Holmberg paneutuu kysymykseen siitä, miten elettyä marginaalisuutta voitaisiin käsitteellisesti jäsentää, ja pohtii tutkimuksen mahdollisuuksia tavoittaa, mitä marginaalisuus tarkoittaa arjen kontekstissa.

Kirjan toinen osio koostuu empiirisistä konstruktionistisista marginalisaatiotutkimuksista. Osiossa paneudutaan monenlaisiin aineistoihin, kuten sosiaalipalveluiden asiakkaiden ja työntekijöiden haastatteluihin, aikuissosiaalityön kotikäyntien asiakas-työntekijäkohtaamisten äänitallenteihin, media-aineistoon sekä julkisen vallan tiedotteisiin ja ohjeisiin. Osion aloittaa Kirsi Güntherin luku, jossa tarkastellaan eri osapuolten yhteistyötä mikrotasolla asiakkaan ja työntekijän vuorovaikutuksessa. Günther tuo esille, kuinka aikuissosiaalityön monialaisessa yhteistyössä kohdataan usein tilanteita, joissa yhteiskunnan marginaalissa elävät asiakkaat tarvitsevat tukea oman osallisuutensa mahdollistamiseksi monitoimijaisessa vuorovaikutuksessa.

Aikuissosiaalityössä tapahtui merkittävä rakenteellinen muutos vuonna 2017, jolloin perustoimeentulotuen käsittely ja myöntäminen siirtyivät Kelan vastuulle. Tähän taitekohtaan sijoittuu Jenni-Mari Räsänen ja Sirpa Saarion tutkimus aikuissosiaalityön vastuista asumisen turvaajana perustoimeentulotuen

Kela-siirron jälkeen. Räsänen ja Saarion luvussa keskitytään tarkastelemaan erityisesti asiakkaan asumiseen ja sen turvaamiseen liittyviä vastuuneuvotteluita. Luvussa havainnollistetaan aikuissosiaalityön uutta tehtävää ja vastuuta toimia ”tulkkina” perustoimeentulotuen hakuprosesseissa Kelan ja asiakkaan välillä. Näkyväksi tulee myös taloussosiaalityön tavoite vastuullistaa asiakasta taloudestaan sekä taloudellisesta toimintakyvystään. Asumisen teeman tarkastelua jatkaa Riitta Granfelt, joka paneutuu luvussaan erityisesti yksinäisyyden aiheuttamiin riskeihin ihmisen hyvinvoinnille ja asumiselle. Lisäksi luvussa tarkastellaan asumissosiaalisen työn keinoja yksinäisyyden vähentämiseksi. Asumissosiaalisen työn sisältöä avataan ja määritellään suhdeperustaisena työnä, jossa painottuu psykososiaalinen työote.

Elina Virokannas tarkastelee tekstissään erään haavoittuvassa elämäntilanteessa olevan naisen tarinaa. Virokannaksen analyysi tuo esille marginaalisuuden moniulotteisuuden ja kompleksisuuden ja havainnollistaa seikkaperäisesti niitä kielellisiä resursseja, joilla yhteiskunnan marginaalissa elävä, päihdepalveluissa asioiva nainen kuvaa itseään ja toimijuuttaan. Myös Johanna Rannan ja Katja Kuusiston tekstissä paneudutaan päihdeiden käyttöön ja palvelujärjestelmään. Luvussa tarkastellaan sanomalehtien mielipidekirjoituksissa esitettyjä väitteitä päihdepalveluiden puutteista sekä valotetaan päihdepalvelujärjestelmää koskevan julkisen keskustelun tärkeää asemaa ja mahdollisuuksia yhteiskunnallisesti ajankohtaisten marginalisaatiokysymysten kriittisessä tarkastelussa. Teoksen päättää Suvi Raitakarin, Marja Hekkanen ja Mikko Ilmoniemen koronapandemian aikaista kriisiviestintää analysoiva luku. Sen lopputulema on, että marginaalin määrittelytavat ja kulloinkin tuotetut kategoriat ovat merkityksellisiä, sillä niillä ohjataan ihmisten keskinäistä toimintaa ja vastuun jakautumista sosiaa-

lississa (kriisi)tilanteissa niin globaalisti, kansallisesti kuin paikallisestikin.

Kirjallisuus

- Helne, Tuula (2002) *Syrjäytymisen yhteiskunta*. Tutkimuksia 123. Helsinki: Stakes.
- Jokinen, Arja & Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.) (2004) *Puhua vastaan ja vaieta: Neuvottelu kulttuurista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus.
- Juhila, Kirsi (2002) Sosiaalityö marginaalissa. Teoksessa Kirsi Juhila, Hannele Forsberg & Irene Roivainen (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: Sophi, 11–19.
- Juhila, Kirsi (2004) Leimattu identiteetti ja vastapuhe. Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.) (2004) *Puhua vastaan ja vaieta: Neuvottelu kulttuurista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus, 20–32.
- Juhila, Kirsi (2006) *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat*. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi (2008) Aikuisuus sosiaalityössä. Teoksessa Arja Jokinen & Kirsi Juhila (toim.) *Sosiaalityö aikuisten parissa*. Tampere: Vastapaino, 82–108.
- Juhila, Kirsi (2018) *Aika, paikka ja sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi & Irene Roivainen & Hannele Forsberg (toim.) (2002) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: SoPhi.
- Juhila, Kirsi & Irene Roivainen & Hannele Forsberg (2002) Esipuhe. Teoksessa Kirsi Juhila, Irene Roivainen & Hannele Forsberg (toim.) (2002) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: SoPhi, 7–8.
- Lindh, Jari & Sanna Hautala & Marjo Romakkaniemi (2018) Sosiaalityön asiantuntijuus heikommassa asemassa olevien kanssa tehtävässä työssä. Teoksessa Tarja Juvonen, Jari Lindh, Anneli Pohjola & Marjo Romakkaniemi (toim.) *Sosiaalityön muuttuva asiantuntijuus*. Helsinki: UNIpress, 39–65.
- Matthies, Aila-Leena & Anu-Riina Svenlin & Kati Turtiainen (toim.) (2021) *Aikuisuusosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Pohjola, Anneli (2016) Sosiaalityön vastuu heikompaan asemaan joutuneista. Teoksessa Maritta Törrönen, Kaija Hänninen, Päivi Jouttimäki, Tiina Lehto-Lundén, Petra Salovaara & Minna Veistilä (toim.) *Vastavuoroinen sosiaalityö*. Helsinki: Gaudeamus, 87–96.
- Pohjola, Anneli & Tarja Kempainen & Asta Niskala & Nina Peronius (2019) *Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino.
- Raitakari, Suvi & Kirsi Juhila (2011) Moraalinen järjestys ja aikuisuuden odotukset ammatillisessa vuorovaikutuksessa: Esimerkkinä mielenterveyskuntoutus. Teoksessa Aini Pehkonen & Marja Väänänen-Fomin (toim.) *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. Jyväskylä: PS-kustannus, 189–214.